

כת"י ליידין אות ג. אמנם בזמנו היו שסברו שהוצאת קראטאשין מדויקת יותר (הקדמה לירושלמי המהדורה הישראלית הוצאת פרדס).

שיבושים מתוך דמיון לבבלי

הרבה שיבושים נבעו מכך שהמעתיקים לא הכירו את לשונו המיוחדת של הירושלמי, והגיהו אותה בטעות ע"פ לשונו של הבבלי, וניתן לזה כמה דוגמאות:

(א) במקומות רבים הנוסח המקורי בירושלמי הוא "כד שמעון", ופירושו בירושלמי "כאשר שמעו". אך כיוון שהמעתיקים לא הכירו את לשונו של הירושלמי, טעו וכתבו "כר' שמעון" (מראה הפנים קידושין פ"א ה"ב [יא.]).

(ב) בכת"י ליידין ובדפוס ונציה שם המקום הוא "ביתתר" (שהוא כנראה קיצור של "בית תר"), ובדפוסים המאוחרים יותר שינו זאת ל"ביתר", כלשון הבבלי.

(ג) בכת"י ליידין מופיעות במקומות רבים המילים "דת מר", שפירושו בירושלמי "שאתה אומר" (כמו "דאת אמר"). והמגיה בתוך כתב היד הגיה ברוב המקרים ל"דתימר", כנראה מתוך דמיון למילה "דתימא" שבבבלי, ובעקבותיו נקטו כך בכל הדפוסים.

(ד) בדומה לזה, בתחילת משנה בכת"י ליידין ובדפוס ונציה, ברובן הגדול של המשניות מצויין "הלכה", כגון "הלכה ב". ובדפוס ירושלמי שלפנינו הוסיפו את המילה "מתניתין" כדרך הבבלי, וכתבו למשל "הלכה ב מתניתין".

קטעים שאבדו

השיבושים שבירושלמי אינם רק שינויי נוסחאות, אלא גם קטעים שלמים שנשמטו (שדי חמד ח"ד מערכת מ כלל קנא עמוד 246), ודוגמא לזה סדר קודשים, שרוב הראשונים והאחרונים כתבו שהיה עליו ירושלמי, אלא שאבד מאיתנו (אמנם יש אומרים שמעולם לא היה ירושלמי על קודשים - מראה הפנים ביכורים פ"א ה"ו [ה: ד"ה אמר, פרקי מבוא לספרות התלמוד עמוד 511]).

כמו כן ישנם פרקים שלמים שחסרים בירושלמי - סופן של שלוש מסכתות: שבת פרקים כא-כד, מכות פרק ג ונידה פרקים ד-י, וברור שהיה עליהם ירושלמי, אלא שאבד (קובץ מרחבים ח"ג עמוד 219. אמנם בכתבי יד נמצא ירושלמי על פרק ג במכות, ואדרבה, פרק זה ארוך יותר משני הפרקים הראשונים גם יחד. וביארו שהטעם שהשמיטוהו מההוצאות שלפנינו הוא שדרך הסופרים היתה, כידוע, שכאשר סוגיא בירושלמי נכפלת כמה פעמים קיצרו והשמיטו את הסוגיות הכפולות. ובפרק ג במכות כל הפרק כולו הוא מסוגיות שנכפלו כבר במקומות אחרים (ספר הלכות הירושלמי נספח א)).

ואכן במקומות רבים המפרשים והפוסקים הביאו קטעים מהירושלמי שאינם נמצאים בירושלמי שלפנינו, ובמיוחד הרבה בכך התוס' שאנץ (מראה הפנים שבת פ"א ה"א [ג: ד"ה על]). השמטות אלו נדפסו בסוף המסכת בירושלמי בשם "השמטות הירושלמי" (וכן בספר זה הבאנו מהשמטות אלו בסוף המסכת). קטעים כאלו, אע"פ שאינם בנוסח שלפנינו, פשוט שפוסקים כמותם, ורק מהחיד"א משמע שלא פוסקים כמותם (שדי חמד ח"ט כללי הפוסקים סי' ב אות ו עמוד 130).